

GELEZEN VOOR U

De NVTF stuurt Thema naar een aantal andere thematische verenigingen. In ruil daarvoor krijgt de NVTF van die verenigingen hun tijdschriften toegezonden. In deze bladen staan vaak interessante artikelen. Daarvan doen wij in deze rubriek mededeling. Heeft een artikel uw speciale interesse, dan kunt u een kopie aanvragen. Let op: u krijgt een kopie, dus geen vertaling! Zend uw filatelistisch gefrankeerde aanvraag naar Jan Botman, Kwartelstraat 17-1, 1021 VX Amsterdam. Als u beschikt over e-mail en *Adobe Reader*, kunt u ook een pdf-file vragen. Die is veel sneller bij u thuis en in kleuren, tenminste als het origineel in kleuren is gedrukt (janbotman55@gmail.com). Let wel: de kwaliteit van de afbeeldingen in deze rubriek is soms matig. Daar kan de redactie niets aan doen. Als het niet anders kan, tonen wij kopieën van de originele afbeeldingen in de diverse tijdschriften en die zijn niet altijd even duidelijk.

Gabriël (tweemaandelijks tijdschrift voor de thematische filatelie met betrekking tot Bijbel en christendom).
 > April 2022
 “Adrianus VI: De Nederlandse paus” door Rik van Andel (tekst) en Anneke Meeuwenoord (afbeeldingen). Vijfhonderd jaar geleden werd

de enige Nederlander tot nu toe tot paus gewijd onder de naam Adrianus VI (1). Als Adriaan Floriszoon Boeyens was hij 63 jaar eerder in Utrecht ter wereld gekomen. Het artikel gaat uitgebreid in op zijn levensloop die je nogal internationaal mag noemen: hij studeerde in Leuven zowel theologie als de vrije kunsten. Ook

was hij daar docent en publiceerde hij theologische werken. In 1506 werd hij raadsheer van Margaretha van Oostenrijk en was daarmee een van de leermeesters van Karel V. Die stuurde hem naar Spanje als regent. In 1517 werd hij op voorspraak van Karel kardinaal van Aragon. Zijn verkiezing tot paus had hij te danken aan de twee kampen die in 1522 het niet eens konden worden over een paus. Zo werd Adriaan tegen zijn zin verkozen om uit die patstelling te komen. Al binnen een jaar werd hij ernstig ziek en overleed kort daarna. Geruchten dat hij was vergiftigd, kwamen al snel.

> Juni 2022

“Catharina op postzegels geëerd” door Henk Groenewegen. De Catharina in dit artikel betreft meerdere naamgenoten. De oudste is Catharina van Alexandrië (2) die in het jaar 287 in Alexandrië, Egypte, is geboren als dochter van koning Costes en koningin Sabellina, die een dochter van de farao was. Catharina betekent overigens ‘zuiver’ of ‘rein’. Ze was al vroeg geïnteresseerd in het christendom. Het verhaal gaat dat keizer Maxentius verliefd op haar was geworden, maar dat zij hem afwees. Verontwaardigd liet hij haar onthoofden, pas twintig jaar oud. De andere Catharina was Catharina van Siena die leefde van 1347-1380. Zij is vooral beroemd geworden omdat ze de paus, Gregorius XI, die toen in Avignon resideerde, ertoe overhaalde terug te gaan naar Rome.

“Verstilde devotie” door Ben Vermeulen. Dit artikel gaat over gebrandschilderde ramen, ook wel glas-in-lood genoemd (3). Over dit onderwerp kun je een forse verzameling aanleggen, want er zijn in Europese kerken en kathedralen heel wat van die ramen te vinden. In Nederland veel minder, want vele sneuvelden tijdens de Reformatie. Bovendien is het een geliefd onderwerp voor kerstzegels. Het artikel gaat uitgebreid in op de productie van deze ramen die al in de Middeleeuwen werden gemaakt. Helaas zijn de afbeeldingen bij het artikel niet in kleur (hier in ‘Thema’ wel!).

Philatelia Medica kwartaaltijdschrift van de Duitse *thematische Arbeitsgemeinschaft ‘Medizin und Pharmazie’*.

> December 2021, nr. 203

“Nikotin: die Lügen hören nicht auf!”

(Nicotine: de leugens houden niet op) door C.M. Brandstetter. Dat roken slecht voor een mens is, is nu wel algemeen bekend, maar door de verslavende werking van tabak neemt het aantal rokers slechts langzaam af (4). Ondanks de vele maatregelen ter

ontmoediging door de overheid. En dus sterven er nog steeds 650.000 mensen per jaar in de EU aan de consumptie van tabak. Overigens heeft de tabaksindustrie nieuwe wegen gevonden om de vele beperkingen te omzeilen, en wel door de introductie van de e-sigaret, die nu alom gepropageerd wordt en mag worden. Maar nog steeds nicotine bevat...

> Maart 2022, nr. 204

“Frauen in der Medizingeschichte (1)” (Vrouwen in de medische geschiedenis) door Daniela M. Vogt Weisenhorn. Het is u ongetwijfeld opgevallen, dat allerwegen de rol van de vrouw in de kunsten, de wetenschappen, de politiek en de geschiedenis de laatste tijd behoorlijk wordt opgepoetst. Ook in de filatelie zien we steeds meer beroemde vrouwen op postzegels (met uitzondering van Nederland, natuurlijk). In dit artikel aandacht voor bijvoorbeeld Clara Barton (1821-1912) die als een Amerikaanse Florence Nightingale tijdens de Burgeroorlog gewonden op het slagveld verzorgde. Ze was ook een drijvende kracht achter de oprichting van het Amerikaanse Rode Kruis. Ook Maria Montessori komt ter sprake, die bij ons vooral bekend is als stichter van de Montessorischolen (5). Zij hield zich echter ook bezig met psychiatrie en *Kinderheilkunde* (kindergeneeskunde).

“3D-Biodruck in der Medizin” (3D bioprint in de geneeskunde) door Daniela M. Vogt Weisenhorn. Dezelfde schrijfster heeft ook een artikel over een nogal futuristisch onderwerp geschreven: 3D-printen met behulp van levend materiaal voor medicinale doeleinden. Uiteraard worden gewoonlijk als dragers niet-levende materialen gebruikt. De schrijfster noemt als voorbeeld tandkronen, bionische oren en implantaten (6). > Juni 2022 nr. 205

“Oroyafieber: und noch ein Streit um die richtige Identität” (Oroyakoorts en nog een strijd om de juiste identiteit) door D.M. Vogt Weisenhorn. In 1879 brak in Zuid-Amerika een oorlog uit tussen Peru, Bolivia en Chili om een grondstof: salpeter, gebruikt voor kunstmest. In dit geval trok Chili aan het langste einde, maar dit artikel gaat over een ziekte, of waren het er misschien twee, die in die jaren en in dit gebied voorkwam en waarover de deskundigen ook al streden. De ene werd Peruwratte genoemd, en de andere Oroyakoorts, vernoemd

naar de plaats La Oroya (7). Beide ziekten werden door dezelfde bacterie veroorzaakt: de *Bartonella bacilliformis*. De ziekten waren allang endemisch en kunnen tegenwoordig met antibiotica behandeld worden, maar destijds was deze kennis nog niet aanwezig en was men ervan overtuigd dat het om twee verschillende ziekten ging.

Techno-Thema (driemaandelijks tijdschrift van de *Arbeitsgemeinschaft 'Technik und Naturwissenschaften e.V.'*) > 2021/3 nr. 95

“60 Jahre LASER (Teil 7): Lasermesse München” (60 jaar Laser (deel 7): Laserbeurs München) door Michael Schilling. Een hele aflevering van de laserserie over de Laserbeurs in München: je zou bijna denken dat de serie nu is afgelopen, maar toch *‘wird es fortgesetzt’*. De Laserbeurs wordt sinds 1973 om de twee jaar in München gehouden en sinds 1981 wordt er ook nog een congres bij gehouden. Er zijn – uiteraard - geen postzegels van deze speciale beurzen, maar stempels genoeg: van elke beurs is een stempel, al kent die sinds 1989 nauwelijks variatie in afbeelding (8).

“Heinrich Hertz zum 165. Geburtstag” (Ter gelegenheid van de 165e geboortedag van H.H.) door Michael Schilling. De naam en het begrip ‘hertz’ zal u niet onbekend zijn: de naamgever van de frequentie van elektromagnetische golven komen we bijna dagelijks tegen. Dat de auteur Hertz’ 165e geboortedag (1857) neemt als aanleiding voor het artikel, doet wat gezocht aan. Als hij iets eerder was geweest (2019) had hij de 125e sterfdag kunnen nemen, iets wat als aanleiding voor een *Ganzsache* is genomen in Duitsland. Zonder de ontdekking van de verschillende lengten van elektromagnetische golven zou er geen radio zijn geweest (en nog wat meer) en het is dus niet verbazingwekkend dat aan deze jonggestorven ingenieur (37) en zijn ontdekking tal van uitgiften zijn gewijd (9).

“Ibn Battuta und einige Betrachtungen zur Geschichte und Etymologie vom Olibanum bis zum Benzol” (Ib en enige beschouwingen over de geschiedenis en etymologie van olibanum tot benzeen) door Peter Schuler. Ibn Battuta was een veertiende-eeuwse Arabische ontdekkingsreiziger die na zijn bezoek aan Mekka zin had de wereld verder te bekijken en uitein-

7

8

9

10

11

12

delijk in Zuidoost-Azië terecht kwam (10). Van zijn reis die 27 jaar duurde, liet hij net als Marco Polo een verslag na, waarin hij verhaalt over een boom (de benzoëboom) die stoffen als hars produceert, waarvan toen al wierook werd gemaakt. Overigens maakte ook Herodotes (ca. 485-425 v.Chr.) al melding van wierookbomen. Uiteraard zijn in de loop van de geschiedenis de stoffen uit hars/wierook chemisch ontleed en worden ze tegenwoordig ook kunstmatig uit aardolie geproduceerd. (N.B. de tikfout boven het artikel in ‘Etymologie’ is overgenomen.)

> 2022/1 nr. 96

“60 Jahre LASER (Teil 8) Laser im Weltraum” (60 jaar laser, deel 8: laser in het heelal) door Michael Schilling. Waaraan moeten we denken als we het hebben over het gebruik van laser in de ruimtevaart of in de ruimte? Dat kunnen verschillende doeleinden zijn, zowel voor vrede als voor oorlogen.

Wat de eerste betreft, kun je denken aan afstandsmetingen op grote afstand, maar ook aan communicatietechniek op grote afstand. Wat de tweede betreft, zag men al snel de mogelijkheden om laser in te zetten als militair middel. Maar laten we ook de science fiction niet vergeten: zo gebruikt men in de “Star Trek”-serie laserpistolen, en in “Star Wars” (1977) werden ze gebruikt als wonderwapens in de vorm van laserzwaarden (11). Zowel de Russen als de Amerikanen hebben de laser als meetinstrument gebruikt in de ruimte, met name op de maan. Wordt vervolgd.

“Vor 350 Jahren: Der Sauerstoff wird entdeckt. Teil 1” (350 jaar geleden werd zuurstof ontdekt) door Peter Schuler. Techno-Thema houdt van gedegen artikelen en neemt alle tijd en ruimte om een onderwerp voor het voetlicht te brengen. In deze zes pagina’s aandacht voor de wetenschappers die als voorlopers worden gezien in de ontdekking van zuurstof (12). Zo haalt men een 1200-jaar oud Chinees manuscript aan, waarin mogelijkwijze naar zuurstof wordt verwezen. In het werk van Leonardo da Vinci is een veel duidelijkere verwijzing naar het bestaan van zuurstof te vinden, namelijk als zijnde een voorwaarde voor het bestaan van vuur: als een vlam geen lucht krijgt, dooft hij uit. Verder worden de Fransman Jean Rey en de Engelsman

Robert Hooke behandeld. Wordt vervolgd.

Thema (kwartaaltijdschrift van de Zwitserse vereniging voor Motiv-Philatelie; het bevat artikelen in het Duits, Frans en Italiaans).

> Maart 2022

“Die französisch-spanische Grenze”

(De grens tussen Frankrijk en Spanje) door Adrian Koopman. Op deze grens liggen de Pyreneeën. De waterscheiding boven in de bergen bepaalt sinds 1659 de grenslijn. Het dwergstaatje Andorra vormt een uitzondering, evenals de Spaanse enclave Llívia die even ten Oosten van Andorra in Frankrijk ligt en het Val d’Aran dat sinds 1258 tot Spanje behoort. Het Fazanteneiland, gele-

13

14

gen in de Rio Bidasoa in de buurt van Hendaye, is gedurende elk eerste halfjaar Spaans en gedurende elk tweede halfjaar Frans (13).

“Schmetterlinge als Werbestars auf älteren Belegen” (Vlinders als reclamesterren op oude poststukken) door Vladimir Kachan. Vladimir weet steeds weer nieuwe onderwerpen uit zijn vlinderverzameling op te diepen. Deze keer laat hij een aantal afbeeldingen van vlinders zien op kaarten en enveloppen uit verschillende Europese landen, waar ze in reclameuitingen op voorkomen (14). Hij heeft een scherp oog voor zijn geliefde insecten. Op de afbeeldingen in het tijdschrift zijn ze soms niet of nauwelijks te zien. Iets voor specialisten!